

А. О. Денисенко

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

РОЗВИТОК ФОРМ І МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЕВОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД 60–90-Х РР. ХХ. СТ.

У статті в історико-педагогічному аспекті висвітлено питання розвитку форм і методів організації дозвілля студентської молоді в 60–90-х рр. ХХ ст. Методи культурно-дозвілдової діяльності розкрито в контексті підвищення дієвості роботи закладів культури, а також освітніх закладів як порталів, за допомогою яких відкриваються шляхи донесення соціально цінного культурно-виховного змісту до дітей, молоді, дорослих у період дозвілля, активізації їх саморозвитку, згуртування та заохочення до колективної творчості; форми як провідні способи організації вільного часу молоді, найважливіший компонент методики культурно-дозвілдової діяльності. Визначено провідні форми й методи роботи з молоддю на дозвіллі в 60–90-х рр. ХХ ст. Докладно проаналізовано розвиток молодіжних клубів і гуртків у досліджуваний період.

Ключові слова: форми й методи організації дозвілля, студентська молодь, клубні об'єднання, гуртки за інтересами.

Постановка проблеми. У сучасних умовах особливої актуальності набуває пошук шляхів позитивного спрямування дозвілдової активності студентства. Реалізація Державної національної доктрини розвитку освіти потребує створення нової цілісної системи навчання й виховання сучасного фахівця, стимулювання розвитку самостійності та творчої активності його особистості, що зміцнить демократичні основи громадянського суспільства й прискорить його становлення.

Як зазначено в Законі України «Про вищу освіту», навчально-виховний процес вищого навчального закладу забезпечує можливість здобуття студентами знань, умінь, і навичок у гуманітарній, соціальній, науково-природній і технічній сферах, а також інтелектуального, морального, духовного, естетичного й фізичного розвитку, що сприяє вихованню соціально активної, здатної до самореалізації в суспільстві особистості. Підкреслимо, що важливу роль у цьому процесі відіграють позааудиторні форми організації молодіжної активності. У свою чергу, розвиток активності й ініціативи молоді забезпечує становлення сучасної громадської думки та суспільного руху в Україні, що є основним чинником демократизації суспільства. Досвід, набутий розвиненими державами, свідчить, що студентські неформальні рухи й дозвіллі самоврядні об'єднання здатні ефективно виконувати низку соціальних і просоціальних функцій. Діяльність у таких сферах, як соціальна допомога, просвітницька робота, надання безкоштовних благодійницьких послуг, організація культурних, спортивних та

інших масових заходів є часто більш результативною, ніж робота спеціально призначених для цього державних структур та адміністративних органів. Тож розвиток студентської ініціативи, залучення молоді до творчої, соціально корисної активності на дозвіллі є одним із важливих векторів як регіональної, так і державної молодіжної політики України.

Вважаємо, що вивчення досвіду організації дозвіллевої діяльності студентства в її динамічному розвитку забезпечує більш глибоке розкриття можливостей вирішення зазначених вище завдань, допомагаючи розкрити події сучасності як закономірний результат еволюційного руху людського суспільства. Аналіз конструктивного історично-педагогічного досвіду організації дозвілля студентської молоді сприятиме підвищенню якості підготовки фахівців із вищою освітою, здатних творчо застосовувати в професійній діяльності новітні соціокультурні досягнення.

На нашу думку, продуктивним є звернення до аналізу досвіду організації дозвілля студентської молоді у закладах вищої освіти у 60-90-х рр. ХХ ст. – часу, коли активно відбувалося становлення різних форм та методів дозвіллевої діяльності студентства у змінюваних соціокультурних умовах.

Аналіз актуальних досліджень. Питання дослідження сфери вільного часу, удосконалення шляхів і засобів організації дозвіллевої діяльності людини неодноразово ставали об'єктом вивчення в різних наукових галузях (філософія, культурологія, соціологія, психологія, педагогіка тощо). Зокрема, з культурологічних позицій розглядають дозвілля Ю. Афанасьєв, А. Вишняк, І. Зязюн, М. Каган, Н. Крилова, В. Кудін, С. Пішун та інші вчені. Загальні проблеми організації дозвіллевої діяльності в педагогічному аспекті висвітлено в роботах А. Бадер, О. Бойко, Л. Волобуєвої, А. Воловика, В. Воловика, О. Генкіної, Н. Котельникової, Н. Максимовської, О. Рассказової, І. Пателеєвої, І. Петрової, С. Пишун, В. Пичі, В. Постового, Г. Пруденського, І. Сидор, О. Стояна, Ю. Стрельцова, В. Сущенко, Н. Яременко та ін. С. Іконніковою, І. Мельниковим, Б. Трегубовим, К. Шульгою, Д. Половенькою, Л. Пелех обгрунтовано концептуальні засади вільного часу як чинника формування особистості студента. Наукові розвідки О. Винославської, О. Дубасенюк, О. Киричука, С. Цюлюпи, О. Якуби спрямовані на визначення умов удосконалення різних напрямів і форм позааудиторної виховної роботи вищих закладів освіти, формування у студентів культури використання вільного часу.

Проблеми організації вільного часу студентства ставали також предметом історико-педагогічного аналізу. Зокрема, ученими досліджені питання розвитку молодіжного руху (В. Головенько, М. Головатий, О. Корнієвський, В. Якушик), виховання молоді в контексті культурно-

освітнього розвитку українського суспільства (І. Білодід, І. Білоцерківський, О. Полоцький), ідеологізації виховного процесу у вищих навчальних закладах (В. Прилуцький, І. Щупак) в Україні у другій половині ХХ століття. О. Колпакова проаналізувала роль і місце просвітницьких закладів України в ідеологічній роботі з молоддю 70–80 рр. ХХ ст., удосконалення форм і методів їх діяльності. Клуб як форму досвіллевої діяльності студентської молоді в умовах тоталітарної ідеології вивчали В. Баумштейн, А. Галаган, С. Дізель.

Аналіз праць учених дає підстави для висновку, що, попри очевидну актуальність, цілісний аналіз динаміки розвитку форм і методів організації вільного часу молоді в 60–90-х рр. ХХ ст., на жаль, у наукових працях до сьогодні відсутній.

Мета статті – проаналізувати вітчизняний досвід розвитку форм і методів організації дозвіллевої діяльності молоді в 60–90-х рр. ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Дозвілля молоді розглядається вченими (Г. Щерба, Р. Яремкевич) як сукупність занять у вільний від навчання час, за допомогою яких задовольняються потреби молодих людей у спілкуванні, груповій взаємодії, саморозвитку та самовдосконаленні в різних видах діяльності, що мають в основному відновлювальний характер. Причому, на відміну від процесу фізіологічного відновлення сил людини (фізична реабілітація, сон), дозвілля є специфічним, соціальним способом регенерації потенціалу людини. Тож дозвілля – важлива сфера розвитку особистості молодої людини, вона сприяє формуванню наукового світогляду, політичної та моральної культури молоді, її естетичних поглядів і смаків; тут виробляється вміння відстоювати ідеали й духовні цінності, підтримувати норму здоров'я [1, 78].

Визначну роль відіграє дозвілля на сучасному етапі розвитку українського суспільства, коли виховний вплив на молодь здійснюється у складних умовах зміни старих цінностей, формування нових соціальних відносин. Зміна соціальних орієнтирів, переоцінка традиційних стереотипів, усвідомлення конкуренції як масового суспільно-культурного явища та інтеграція «західних» цінностей призвели до трансформації змісту дозвілля, актуалізації його рекреаційної функції, виникнення нових форм.

Велику роль у процесі соціокультурного перетворення змісту, форм і методів дозвілля в 60–90-ті рр. ХХ ст., як і сьогодні, відігравала молодь як найбільш динамічна та відкрита до інновацій соціальна група, провідні прагнення та інтереси якої є орієнтиром сутнісної зміни діяльності, що розгортається в найбільш сприятливій для трансформацій дозвіллевій сфері.

На нашу думку, здобутий за радянських часів досвід організації дозвілля молоді відповідає потребам сучасної молоді щодо питань

забезпечення її прагнень до спілкування, взаєморозуміння, товариської підтримки в колективі, самореалізації в групових видах дозвілєвої діяльності на користь суспільству в контексті сучасних суспільних перетворень.

Попри поширені погляди на розвиток егоцентризму й індивідуалізму сучасної молоді, спираючись на концептуальні дослідження вчених (А. Дістервег, А. Макаренко, А. Мудрик, І. Зверєва, С. Харченко та ін.), вважаємо, що прагнення до спілкування та групової діяльності, товаришування та дружби, взаємодопомоги та самовідданості є природним для молодої людини, яка здобуває соціальний досвід саме через суспільну інтеграцію. Тож розроблені в «золотий вік» радянської педагогіки (60–90-ті рр. ХХ ст.) форми та методи організації дозвілля молоді становлять значний, майже не зрушений, пласт історико-педагогічних розвідок.

З'ясовуючи власне предмет дослідницьких пошуків, зазначимо, що методи культурно-дозвілєвої діяльності розглядалися того часу в контексті підвищення дієвості роботи закладів культури, а також освітніх закладів, особливо педагогічних інститутів та училищ, як способи, прийоми, шляхи донесення соціально цінного культурно-виховного змісту до дітей, молоді, дорослих у період дозвілля, активізації їх саморозвитку, згуртування й заохочення до колективної творчості.

Аналіз педагогічних і методичних джерел 60–90-х рр. ХХ ст. дає підстави для узагальнення поширених на той час основних методів культурно-дозвілєвої діяльності: змагання, театралізації, піонерські традиції, ігри, забави, імпровізації тощо. У цей час розроблялись авторські методики організації виховної роботи з дітьми та молоддю на дозвіллі, найвідомішою з яких є методика колективних творчих справ (КТС) І. Іванова [2], спрямована на згуртування колективу та творчий розвиток особистості. Серед популярних у той час інноваційних методик також слід відзначити рольові та ділові ігри, ігротеки, українські народні ігри тощо [3–7].

Досліджуваний період відзначався тим, що дозвілєва діяльність опиралася на ґрунтовну, чітко визначену методичну основу; вибір методів і прийомів завжди залежав від змісту організації дозвілля та спрямованості діяльності закладів культури й освіти, а в їх застосуванні вимагався відповідальний і творчий підхід. Ураховувалося, що зміст культурно-дозвілєвої діяльності виявляється в конкретних формах – способах організації вільного часу. Тож форми організації діяльності закладів культури чи освіти розглядалися як найважливіший компонент методики культурно-дозвілєвої діяльності та один із необхідних елементів виховної роботи з молоддю.

У досліджуваний період був накопичений великий досвід використання різних засобів, методів, форм дозвіллевої діяльності з молоддю в різних соціальних інститутах, провідними серед яких були заклади вищої освіти, що в питаннях організації роботи з молоддю здатні були конкурувати не лише із закладами культури, що часто спеціалізувалися на роботі з дорослим населенням, а й з позашкільною дозвіллевою мережею, яка охоплювала виховним впливом, передусім, учнів шкіл.

Аналіз літератури (М. Гнатюк, О. Добринська, О. Миронюк, І. Петрова, Е. Соколов, І. Тарасенко) дає підстави стверджувати, що однією з найпоширеніших у 60–90-ті рр. ХХ ст. форм організації дозвіллевої діяльності молоді була клубна діяльність. Вивчаючи динаміку розвитку зазначеної форми дозвіллевої роботи з молоддю, підкреслимо, що на початку досліджуваного періоду в організації клубної діяльності домінував формальний підхід. Саме поняття «клуб» розглядалося переважно як будинок, у якому організуються різноманітні дозвіллі заходи, його синонімічним визначенням можна вважати Палац молоді. Клуби забезпечували потребу молоді у змістовному проведенні вільного часу як за допомогою масових (свята, фестивалі, концерти, конкурси, творчі зустрічі), так і колективних (виховні заходи, круглі столи, семінари, диспути, обговорення) форм роботи.

Відзначимо, що ідею розвитку такої форми організації дозвілля молоді було започатковано на вітчизняних теренах ще у 20–30-ті рр. ХХ ст., коли разом із проектами палаців і будинків культури для трудящих виникають задуми створення будинків юного пролетаря, палаців молоді, що, зважаючи на обмеженість економічних ресурсів молодої радянської держави, так і не були втілені, а їх відсутність було компенсовано завдяки розвитку такої основної форми роботи з молоддю, як юнацькі секції при будинках і палацах культури для трудящих.

Соціальні катаклізми другої третини ХХ ст. зумовили те, що повернення до проблеми створення клубів для молоді відбулося лише у 50–60-ті роки, коли проектування клубів здійснювалося як за принципом централізації (створення цілих культурних центрів), так і за принципом спеціалізації (розподіл установ культури за видами й контингентом обслуговування). За даними дослідників, з появою в 1956 р. клубу молоді Петроградської сторони в Ленінграді й Одеського клубу молоді почався активний рух молодіжних клубів на теренах Радянського союзу: виникли будинки молоді в Москві, Комсомольську-на-Амурі, Цілинограді, Донецьку, Ташкенті, Ленінграді, Кишиневі, Мінську, Свердловську, Владивостоці, Краснодарі, Благовес-

щенську, Казані, Єревані [8, 49]. Починаючи з 60-х років, спостерігається розквіт діяльності молодіжних клубів, що розумілися як комплексні універсальні центри дозвілєвої діяльності молоді, робота яких була спрямована на виконання державного замовлення щодо виховання культурної, ідеологічно свідомої, активної та ініціативної особистості. В обговоренні питань розвитку системи таких клубів завжди йшлося, передусім, про необхідність забезпечення потужності матеріальної бази: від сільських клубів до міських палаців культури та творчості, від настільних ігор (шахи, шашки, теніс) до розгалуженої мережі національного телебачення, від звичайних спортивних майданчиків до грандіозних стадіонів [9, 63–64].

Зазначені дозвілєві структури, робота яких широко розгорнулась у 60–70-х рр. ХХ ст. й тривала протягом усього досліджуваного періоду, у 80–90-х рр. майже не змінилися стиль та методи роботи згідно з новими соціокультурними умовами та запитами молоді, тому як альтернатива їм з'явилися нові клуби, діяльність молоді в яких була менш формалізованою. Такий клуб – це соціально-культурне об'єднання молоді для духовного розвитку, творчості й відпочинку, створене за державною та суспільною ініціативою.

Подібні клуби, часто маючи мінімальну фінансову підтримку держави, організовувалися за бажанням самої молоді й були більш гнучкими в пошуку неординарних форм і методів роботи, орієнтуючись при цьому на динамічні інтереси молодих людей. Під час проведення дозвілля в таких клубах молода людина підвищувала свій культурний та інтелектуальний рівень, здобувала досвід творчої діяльності та неформального спілкування. Основною метою клубу стає виховання й самовиховання молоді на основі ініціативи, самодіяльності та творчого прояву здібностей кожної особистості. Завдання такої клубної роботи полягали в тому, щоб: організовувати соціально корисне дозвілля молодих людей, оперативно знаходити форми й застосовувати засоби культурно-масової роботи відповідно до їхніх інтересів і запитів, стимулювати суспільну активність особистості, залучати до культурно-масової дозвілєвої діяльності, розвивати соціально-культурну творчість, забезпечувати широке спілкування молоді в результаті спільної діяльності, сприяти культурному відпочинку й розвагам.

Найбільш відомими серед молодіжних клубів 80–90-х рр. були: клуб студентської пісні (КСП) та клуб веселих і кмітливих (КВК), робота яких охопила, передусім, молодь, що навчалася у ВНЗ. Наприкінці ХХ ст. саме такі молодіжні клуби отримали поширення в Україні, оскільки в цей час потрібними стають гнучкі системи клубів, що не вимагали для оновлення й

модернізації їх роботи колосальних ресурсних вкладень, і відповідали регіональним, віковим, національним особливостям, а також максимально повно враховували у власній діяльності реалії ринкових відносин, тоді, як масштабні клубні проекти майже згорнули свою діяльність за браком фінансування. Тобто, основними осередками клубного руху поступово стали саме освітні заклади для молоді, на базі яких розгорнули свою діяльність різноманітні молодіжні клуби.

Аналізуючи питання організації молодіжного дозвілля 60–90-х рр. ХХ ст., необхідно також зупинитися детальніше на таких відомих, випробуваних, дієвих і популярних формах організації вільного часу, як гуртки та об'єднання за інтересами. Зазначені форми вважаємо дійсно дієвими в роботі з молоддю, оскільки, за характеристикою дослідників, вони відповідають таким вимогам: автономність і самобутність життєдіяльності; наявність провідної ідеї, яка покладена в основу кожного об'єднання й визначає основні напрями його розвитку; відкритість дозвіллевого об'єднання, яке передбачає добровільність входження до нього, а також вільність виходу чи переходу в інший гурток; самоврядування, самоорганізація, самодіяльність; комфортний мікроклімат, стиль взаємин «на рівних», коли немає у звичному розумінні вихователів і вихованців, громадських функціонерів і виконавців [10, 8–9]. Важливою перевагою гуртків як альтернативи клубам, робота яких мала переважно масовий характер, виступали такі істотні риси їх діяльності, як порівняно невеликий кількісний склад, груповий характер взаємодії, об'єднаність їх членів спільною метою й спільними інтересами, що забезпечувала їхню більш тісну згуртованість, розвиток товариських і дружніх відносин.

Напрями та методи роботи гуртків у нашій країні склалися історично. У першій половині ХХ ст., коли відбувалося становлення цієї форми організації дозвілля молоді, зміст гурткової роботи був спрямований на підвищення загальноосвітнього та культурного рівня широких мас населення й реалізовувався за допомогою таких занять, як: просвітницькі лекції та бесіди з естетики, історії, природничих наук, що часто проводилися з використанням наочності та прогресивних на той час технічних засобів; заняття гуртків малювання, ліплення рукоділля, ручної праці; співи в хорі, музично-літературні вечори тощо. Після затвердження 1917 року положення «Про єдину трудову школу» спрямованість гурткової роботи зазнала певних змін: зміст дозвіллевої діяльності набув практичного характеру, робота гуртків сприяла

засвоєнню основних трудових умінь і навичок, оволодінню робочими спеціальностями, поступово фаховий характер гуртків змінився нескладною творчою працею [11, 19–20, 70]. У середині 20-х років ХХ ст. виникли перші позашкільні заклади – осередки гурткової діяльності, робота яких мала централізований комплексний характер і була спрямована на організацію дитячої творчості в галузі техніки, мистецтва, сільського господарства тощо.

Згодом у гуртках почали створюватися творчі колективи, дозвіллевої діяльності яких організовувалася з елементами вигадки, новизни. Робота таких гуртків була спрямована на отримання молоддю додаткових знань, виховання творчих якостей і розвиток художніх, науково-дослідних, організаторських здібностей, умінь і навичок.

Найбільшого поширення в досліджуваній нами період набули гуртки молодіжної творчості, професійно-предметні гуртки, гуртки прикладних навичок і вмінь студентської молоді, науково-дослідницькі гуртки.

Цікаво, що в 60 – 90-х рр. ХХ ст. актуалізувалася роль в організації вільного часу молоді різних науково-просвітницьких структур – бібліотек, музеїв, парків культури й відпочинку. Досвід діяльності бібліотек (районних, міських, обласних) з організації молодіжного дозвілля був досить різноманітним. Серед форм роботи з молоддю в бібліотеках були масові (лекції, тематичні вечори; дні інформації; книжкові виставки; дні фахівця; виставки художників, виставки рукоділля, молодіжної культури) та групові (засідання творчих об'єднань; семінари, творчі зустрічі). Найбільш поширеними формами роботи з молоддю в музеях були: екскурсії, лекції, бесіди, зустрічі з цікавими людьми, консультації музейних працівників, заняття у фондах музеїв як колективні, так і індивідуальні, робота клубів і гуртків при музеях, а також просвітницько-популяризаторські акції: виїзні уроки, бесіди, зустрічі, дні музею в школах, організація пересувних виставок; читання лекцій, організація конкурсів вікторин.

Висновки. У цілому ж, відзначимо, що протягом досліджуваного періоду відбувалася трансформація методів і форм дозвіллевої діяльності молоді від більш формалізованих, ідеологізованих, централізованих до більш гнучких, чутливих до інтересів молоді, побудованих на принципах самокерування. У цей час було накопичено досвід організації дозвіллевої діяльності з молоддю в різних соціальних інститутах: клубах, палацах творчості, домах культури, бібліотеках, музеях, а також закладах вищої освіти, що в питаннях організації роботи з молоддю здатні були конкурувати з осередками культури й позашкільними закладами.

Дозвіллева діяльність базувалася на чітко визначеній методичній основі, вибір методів і прийомів залежав від змісту організації дозвілля та взагалі від спрямованості діяльності закладів культури й освіти.

Значний інтерес сьогодні становить поглиблене вивчення здобутого у 60–90-ті рр. ХХ ст. практично-методичного досвіду організації клубного руху молоді та гурткової роботи, що забезпечували підвищення культурного й інтелектуального рівня молоді, здобуття навичок творчої діяльності та неформального спілкування, стимулювали ініціативу молодих людей, спрямовуючи її в соціально позитивному напрямі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Щерба Г. І. Організація дозвілля відпочинку як складова молодіжної політики в Україні / Г. І. Щерба, Р. В. Яремкевич // Молодіжна політика: проблеми і перспективи : [зб. мат. ІV Міжнар. наук-практ. конф. 10–11 травня 2007 р.]. – Дрогобич, 2007. – С. 40–45.
2. Иванов И. П. Энциклопедия коллективных творческих дел / И. П. Иванов. – М., 1999. – 122 с.
3. Картотека коллективных и познавательных ролевых игр школьников // Игры. – Вып. 1. – Челябинск : ЧГПИ, 1992. – С. 30–109.
4. Самоукина Н. В. Игры в школе и дома : психотехнические упражнения и коррекционные программы / Н. В. Самоукина. – М. : Новая школа, 1993. – 144 с.
5. Платов В. Я. Деловые игры: разработка, организация, проведение / В. Я. Платов. – М., 1991. – 191 с.
6. Кондратьева О. Игротека / О. Кондратьева // Учительская газета. – 1996. – 2 июня.
7. Орел Л. Українські народні ігри / Л. Орел // Початкова школа. – 1989. – № 10. – С. 29–32.
8. Бочелюк В. Й. Дозвіллезнавство : навч. пос. / В. Й. Бочелюк, В. В. Бочелюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.
9. Мельничук О. Сучасні моделі клубних закладів для учнівської молоді / О. Мельничук // Рідна школа. – 2001. – № 5. – С. 63–64.
10. Зотова О. Організаційно-педагогічні форми та методи позаурочної роботи / О. Зотова // Рідна школа. – 2001. – № 6. – С. 8–9.
11. Революция – искусство – дети: Материалы и документы: Из истории эстетического воспитания в советской школе : Кн. для учителя : в 2-х ч. – Ч. 1: 1917–1923. – М. : Просвещение, 1987. – 240 с.

РЕЗЮМЕ

Денисенко А. О. Развитие форм и методов организации досуговой активности молодежи: отечественный опыт 60–90-х гг. ХХ ст.

В статье в историко-педагогическом аспекте раскрыт вопрос развития форм и методов организации досуга студенческой молодежи в 60–90-х гг. ХХ ст. Методы культурно-досуговой деятельности рассмотрены в контексте повышения результативности работы центров культуры, а также образовательных учреждений как порталов, при помощи которых открываются пути донесения социально ценного культурно-воспитательного содержания детям, молодежи, взрослым в период досуга, активизации их саморазвития, сплочения и поощрения коллективного творчества; формы как ведущие способы организации свободного времени молодежи, важнейший компонент методики культурно-досуговой

деятельности. Определены ведущие формы и методы работы по организации досуга молодежи в 60–90-х гг. XX ст. Детально проанализировано развитие молодежных клубов и кружков в исследуемый период.

Ключевые слова: *формы и методы организации досуга, студенческая молодежь, клубные объединения, кружки по интересам.*

SUMMARY

Denysenko A. *The development of forms and methods of recreational activity of young people: national experience of the 60- 90 – ies of the XX-th century.*

The analysis of scientific and pedagogical literature gives the reason to the author of this article to consider leisure as an important area of personal development of a young person who contributes to the scientific outlook, political and moral culture of young people, their aesthetic views and tastes; producing ability to defend the ideals and spiritual values, to support the provision of health and others. The development of the forms and methods of leisure of student youth in 60-90 years of the twentieth century are highlighted in the article due to the historical and pedagogical aspects.

The methods of cultural and leisure activities are disclosed in the context of strengthening the effectiveness of cultural institutions and educational institutions as methods, techniques, ways of communicating socially valuable cultural and educational content for children, youth and adults during leisure time, enhance their self-development, cohesion and encourage collective creativity; form as key ways of organizing leisure time of young people, the most important component of the methodology of cultural and leisure activities. The leading forms and methods of work with students at their leisure in the 60-90-s of the XX century are defined, just at a time when there was the transformation of the sphere of leisure activities of young people (the transformation of forms, from a formal, ideological centralized to a more flexible and sensitive to the interests of young people based on the principles of self-management). Leisure activity was based on clearly defined methodological basis, the choice of methods and techniques depended on the content of leisure and general direction of the institutions of culture and education.

At the mentioned period of time the accumulated experience of leisure activities with young people in different social institutions, clubs, palaces of art, culture houses, libraries, museums and institutions of higher education in the organization of work with young people were able to compete with the centers of culture and school facilities.

Considerable interest today is gained in-depth study of practical and methodological experience of youth club movement of 60-90-ies of the twentieth century that provided the enhancement of cultural and intellectual level of young people gaining skills creativity and informal communication, stimulated the initiative of young people, directing it in the positive social direction. This paper analyzes in details the development of youth clubs and groups in the period.

Key words: *the forms and methods of entertainment, college students, club associations, hobby groups.*